

Rädda Barnen

STRATEGI
PROCESS
PLAN

► **POLICY**

RIKTLINJE
RUTIN

SKYDD MOT SEXUELLA ÖVERGREPP OCH SEXUELLT UTNYTTJANDE

Fastställd av: Styrelsen

Datum: 2024-03-21

För revidering ansvarar: HR-chef

Policyn ska uppdateras: 2026-03

Gäller för: Alla medlemmar, aktiva, representanter och anställda samt partners

Rädda Barnen

Grundsyn

Att arbeta för Rädda Barnen Sverige, i Sverige eller i ett annat land, innebär ett särskilt ansvar för att skydda mänskliga rättigheter i allmänhet och barnets rättigheter i synnerhet. Rädda Barnens grundläggande värderingar baseras på FN:s konvention om barnets rättigheter och den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. De grundar sig på en övertygelse om:

- alla människors lika värde
- att barn har särskilda rättigheter
- alla har ett ansvar

Omfattning

Denna policy handlar om skydd mot sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande av vuxna. Gällande skydd mot sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande av barn finns det särskilt beskrivet i policyn för trygg och säker verksamhet för barn.

Policyn gäller för:

- All personal, oavsett om personalen arbetar heltid eller deltid, internationellt eller nationellt.
- Personal som är anställd på korttidskontrakt, t.ex. konsulter, forskare etc.
- Aktiva medlemmar, ideellt aktiva och styrelseledamöter i lokalföreningar, distrikt och riksstyrelse.
- Personal vid och representanter för partnerorganisationer och enskilda personer, grupper eller organisationer som har formell/avtalsenlig relation till Rädda Barnen – såvida det inte överenskommits att partnerorganisationen får tillämpa egen policy om sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande.
- Bidragsgivare, journalister, politiker och andra personer som besöker Rädda Barnens program eller kontor.

Policyn går igenom grundläggande regler och de beteenden som förväntas av dem som i någon form representerar organisationen. Sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp är grova brott mot både normer för biståndsarbete och rättigheterna för de som mottar våra insatser.

Policyn gäller 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan och samtliga dagar på året. Vi har nolltolerans mot alla former av sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande och accepterar inget beteende som bryter mot den här policyn. Brott mot denna policy eller "Tryggare tillsammans" strider mot våra värderingar och kan vara skäl för uppsägning av anställningsavtal, uteslutning av medlem, avslut av samarbete eller samröre med Rädda Barnen.

Bakgrund och syfte

Rädda Barnen åtnjuter ett högt förtroende i samhället och bland de som får stöd av organisationen. Att representera Rädda Barnen innebär därför i många fall att befinna sig i en maktposition. Vi vet att vårt arbete, särskilt när det gäller humanitära insatser, riskerar att förvärra och förstärka befintliga ojämlikheter i de lokalsamhällen som vi arbetar med. I vårt arbete har vi en skyldighet att arbeta emot sådan ojämlikhet på olika sätt. Den maktposition och det förtroende som representanter för Rädda Barnen har, får aldrig missbrukas, och alla i organisationen har en skyldighet att upprätthålla ett professionellt och etiskt förhållningssätt.

Denna policy understödjer vikten av rapportering av samtliga tillbud för att möjliggöra tidigt ingripande och tidiga åtgärder. Sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande kan föregå av hot, sexuella inviter (grooming) eller andra beteenden, fysiskt eller digitalt, som eskalerar och som kan leda vidare till övergrepp eller utnyttjande. Rädda Barnen vill säkerställa att alla ska känna sig trygga med att rapportera tillbud i förtroende, för att vi snabbt och konfidentiellt ska kunna agera.

Rädda Barnen arbetar för att minska riskerna för övergrepp och utnyttjande. Detta görs genom ett effektivt förebyggande arbete, genom att säkerställa att utsatta individer inte utsätts för ytterligare skada och med effektiva rutiner för rapportering samt åtgärder med erbjudande om lämpliga stödjande insatser vid behov.

För att säkerställa efterlevnad av denna policy krävs att det individuella ansvaret är tydligt för alla. Chefer och personer i ledande ställning har i uppgift att säkerställa en god arbetsmiljö med minimal risk för sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp och att de som rapporterar inte utsätts för ytterligare skada.

Vi förbinder oss till "Do no harm" (inte göra skada) genom att säkerställa att Rädda Barnens alla verksamhetsområden är anpassade för att minimera möjliga tillfällen för förövare att agera utnyttjande. Vi arbetar även för att maximera säkerheten för de som deltar i vår verksamhet och på olika sätt är involverade i Rädda Barnen.

Kännedom och medvetenhet

De som i någon form representerar Rädda Barnen (se avsnittet "omfattning") ska förses med information om vår policy och ska efterleva de värden, normer, beteenden och rutiner som återfinns i denna.

I samband med anställning eller ingående av förtroendeuppdrag eller samarbete med Rädda Barnen ska en genomgång av policyn göras. Ansvar för genomförande ska ligga på ansvarig ledare för individerna.

Som chef ska du inom de tre första månaderna av din anställning även genomgå den obligatoriska interna utbildningen inom området.

Alla samarbetspartners, konsulter och besökare vid ett landprogram inom Save the Children International, inklusive bland annat journalister, givare, medarbetare och representanter, måste informeras om denna policy i relation till sina specifika uppdrag samt vilket beteende som förväntas och hur man rapporterar eventuella tillbud.

Förebyggande

En trygg verksamhet innebär att alla representanter för Rädda Barnen måste vara uppmärksamma på hur vi arbetar, den potentiella påverkan av vår närvaro i länder vi verkar i och hur vi utför vår verksamhet.

Representanter av Rädda Barnen får aldrig:

- Inleda eller ha en sexuell relation med en person i en utsatt grupp, såvida inte personerna ingår i samma grupp och förhållandet inte har uppstått som en del av personens roll i Rädda Barnen;
- Genomföra sexuella övergrepp eller sexuellt utnyttja individer på arbetsplatsen eller som tillhör lokalsamhällen som vi arbetar med;

- Inleda eller ha utnyttjande sexuella relationer med mottagare av direkt eller indirekt stöd (förälder eller vårdgivare till barn som till exempel tar del av Rädda Barnens verksamhet) från Rädda Barnen;
- Köpa sexuella tjänster, oavsett lokala eller nationella lagar eller normer beträffande prostitution eller lagar i det egna hemlandet;
- Antyda, föreslå, begära och/eller kräva sexuella tjänster från individer i de lokalsamhällen som vi arbetar med, i gengäld mot något - exempelvis skydd, stöd (varor, tjänster, resurser, möjligheter) eller sysselsättning;
- Stödja eller delta i någon form av sexuellt utnyttjande eller kränkande aktiviteter, inklusive människohandel, eller sexuella eller utnyttjande relationer med människor som utsatts för trafficking, eller
- Underlåta att rapportera anklagelser, orsaker till oro eller misstankar om sexuellt utnyttjande och/eller missbruk av någon person.

Rädda Barnen står för nolltolerans när det gäller sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, vilket innebär att all programutformning och planering måste innefatta riskbedömningar som hanterar risker kopplat till detta. Utformning av program och bemanning av dessa måste återspegla dessa bedömningar.

Rapportering och åtgärd

Alla tillbud av sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande måste rapporteras ytterst skyndsamt. Tidig rapportering av alla misstankar om överträdelser ökar chanserna för snabba åtgärder och att förebygga ytterligare missbruk.

Både incidenter och risker ska rapporteras via en av Rädda Barnens rapporteringsvägar.

Du kan rapportera incidenter och risker på tre olika sätt:

- via direktkontakt med ordförande eller chef (som i sin tur gör en anmälan enligt de två följande alternativen)
- via den digitala rapporteringskanalen <https://rapportera.rb.se>
- via incident- och riskrapporteringsformulär som e-postas till rapportera@rb.se

Misstankar om tillbud kan nå organisationen på olika sätt. Detta kan ske exempelvis genom att en utsatt individ, eller någon närstående till denna, rapporterar själv. Det kan även vara så att Rädda Barnens medarbetare eller annan representant bevittnar en incident, eller hör talas om en incident. Misstankar kan också komma mer indirekt, genom exempelvis forskning, fokusgruppsdiskussioner, studier eller annan kartläggning som ger identifierbara mönster av potentiellt missbruk. Rapportering är därmed inte avhängigt direkta misstankar utan kan utlösas av att det finns tillräckliga orsaker till oro från tillräckligt många källor.

Kartläggningar inleds av utsedda representanter för Rädda Barnen med stöd och medverkan av HR, enligt rutin för kartläggning.

Vid en kartläggning gäller strikt konfidentialitet för alla parter. Kartläggningarna ska ske i enlighet med dataskyddspolicyn GDPR och vara utformade för att i så hög utsträckning som möjligt förhindra skvaller, ryktesspridning eller förstöra någons rykte och relationer. Överträdelser mot detta och/eller försök att skrämja, trakassera eller vedergälla mot någon inblandad part i kartläggningen ses som grovt brott mot våra värderingar och kan vara skäl för uppsägning av anställningsavtal, uteslutning av medlem, avslut av samarbete eller samröre med Rädda Barnen.

Rädda Barnen är medvetna om att det kan finnas en hög risk för att utsatta och andra rapporterade utsätts för hot och/eller vedergällning. Därför ska den utsattas behov och säkerhet stå i centrum när en åtgärdsstrategi sätts upp. Kartläggning och åtgärder ska genomföras på ett professionellt sätt, inte minst för att det påverkar organisationens förtroende och framtida rapportering i liknande frågor.

Rädda Barnen ser till att utsatta individer får stöd av relevanta samhällsinstitutioner inklusive hälso-, juridiska, psykosociala och ekonomiska institutioner, där så är möjligt. Individerna kan ha stöd av externa resurser, till exempel företagshälsovård.

All information som rör en misstanke om sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande måste behandlas med strikt konfidentialitet och inte delas med någon annan part än de som är en del av rapporteringskanalen.

Incidenter ska rapporteras till Riksstyrelsen, globala ledningen och ledningsgruppen för Rädda Barnen Sverige enligt övrig verksamhetsuppföljning och risk-/krishantering.

Denna policy genomförs i enlighet med;

- Alla relevanta svenska lagar relaterade till skydd mot sexuella övergrepp, våld och skada, samt sådana som specificerar rapportering av kända eller misstänkta fall av utnyttjande;
- Tillämpliga lagar i alla länder där Rädda Barnen verkar; samt
- FN:s generalsekreterares bulletin "Särskilda åtgärder för skydd mot sexuell exploatering och sexuellt missbruk" (ST/SBGB/2003/13).

Rädda Barnen anmäler straffbelagt beteende till relevanta myndigheter. Där det finns internationella rutiner för rapportering av gärningsperson i sina hemländer eller utomlands kommer Rädda Barnen att rapportera enligt dessa. De som utreds kommer att uppmanas och uppmuntras att delta i den pågående utredningen.

Rädda Barnens interna kartläggning fortsätter även efter att en anmälan till relevant myndighet gjorts. Detta gäller även om den som kartläggs avböjer, lämnar organisationen eller inte är tillgänglig av något annat skäl.

Att känna till att sexuella övergrepp och/eller sexuellt utnyttjande förekommer men inte agera eller rapportera, ses som tjänstefel.

Informationsinsamling

Information som, ensamt eller tillsammans med annan information, kan identifiera utsatt individ/er såsom personuppgifter, bilder, vittnesmål el dyl får aldrig användas i kommunikation, publicering, till forskning eller insamlingsmaterial.

Revidering av policy

Översyn av denna policy ska ske vartannat år där HR-chef ansvarar för revidering, och beslut tas av Riksförbundets styrelse.

Definitioner

Term	Definition
Utsatt individ	En person som har utsatts för, eller fortfarande utsätts för sexuellt utnyttjande eller övergrepp i samband med att de är involverade i någon av Rädda Barnens eller en annan organisations verksamhet.
Representant	Vem som helst som i någon form representerar Rädda Barnen Sverige, se avsnittet "omfattning".
Lokalsamhällen som vi arbetar med	Samhälle eller plats där Rädda Barnen och/eller Save the Children International arbetar och erbjuder stöd och tjänster.
Sexuella trakasserier	Ovälkomet uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet. Det kan vara att någon till exempel tafsar eller visar bilder med sexuellt innehåll. Det kan också handla om ovälkomna komplimanger och anspelningar. ¹
Sexuella övergrepp	Innefattar alla former av sexuella handlingar som påtvingas av en annan person. Sexuellt övergrepp innebär att den andra personen utnyttjar en beroendeställning, att handlingen utgår från den andra personens behov, att handlingen kränker den utsatta personens integritet, att handlingen sker mot den utsatta personens vilja eller är en handling som denne inte kan ge informerat samtycke till eller i övrigt inte deltar frivilligt i den sexuella handlingen.
Sexuella inviter/grooming	Att utveckla känslomässiga relationer med personer i sårbara situationer eller i ojämlik maktposition, med avsikt eller potential att manipulera dessa relationer till en sexualiserad dynamik.
Sexuellt utnyttjande	Faktiska eller försök till missbruk av en person i utsatt position för sexuella ändamål utifrån maktposition eller förtroende. Detta inkluderar, men är inte begränsat till, att lova personen ekonomisk, social eller politisk vinning genom sexuellt utnyttjande.
Sexuella förmåner	Alla typer av sexuella eller sexualiserade handlingar som ges i utbyte mot sådant som pengar, varor, tjänster, möjligheter eller liknande. Det inkluderar även att begära olämpliga bilder, filmer eller att exponera någon för pornografi.
Samtycke	Informerat samtycke är ett pågående medgivande som fritt ges baserat på en tydlig uppskattning och förståelse av fakta, implikationer och framtida konsekvenser av en handling. För att ge informerat samtycke måste den berörda personen ha alla relevanta fakta vid tidpunkten för godkännandet och kunna utvärdera och förstå konsekvenserna av en handling. De måste också vara medvetna om och ha möjlighet att utöva sin rätt att vägra att delta i en handling utan motivering och/eller att inte behöva tvingas (dvs. övertalas baserat på våld, tvång eller hot, antingen direkt eller underförstått).

¹ <https://www.do.se/globalassets/stodmaterial/stod-sexuella-trakasserier-pa-arbetsplatsen.pdf>

Stödjande och relaterade dokument

- Policy för trygg och säker verksamhet för barn
- Rädda Barnens etiska riktlinjer
- Riktlinjer för ideellt arbete inom Rädda Barnen
- Riskbedömning Child Safeguarding/Tryggare tillsammans
- Rutiner och mallar för orosanmälan
- Policy för Visselblåsning

Bilaga 1 PSEA – Godkännandeförklaring

Signerat utlåtande för alla representanter för Rädda Barnen.

Jag intygar härmed att jag har läst och förstått Policy för Skydd mot sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande.

Jag åtar mig att följa alla aspekter av Policyn för Skydd mot sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande, inklusive de personliga och professionella förpliktelser det innebär.

Jag förstår att ett allvarligt brott mot Policy för Skydd mot sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande kan vara ett skäl för Rädda Barnen att avsluta min anställning och/eller utesluta mig som medlem och/eller att ha någon förbindelse med Rädda Barnen.

Jag förstår att vissa ageranden som bryter mot Policy för Skydd mot sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande, kan innebära straffrättslig påföljd.

Datum:

Underskrift: _____

Namnförtydligande: _____

